

AZ ÉLELMISZERIPARI ÜZEMMÉRNÖKKÉPZÉS HELYZETE, A SÜTŐIPARI VÁLLALATOK ÉS AZ ÉLELMISZERIPARI FŐISKOLA KAPCSOLATA

DR. HUSZKA TIBOR*

Éppen 20 esztendeje annak, hogy a 12/1962. M. P. F. K. rendelet által létrehozott felsőfokú élelmiszeripari technikumokban az első sikeres államvizsgát tett hallgatók megkapták szaktechnikusi oklevelüket.

Ezen képzési forma a magyar felsőoktatásban — az 1950 óta működő technikumok és a BME „C”-szakos vegyészmérnökképzés mellett — arra volt hivatott, hogy az élelmiszeriparban akkor már jelentkező magasabb műszaki igényeket megfelelő gyakorlati szinten elégítse ki. A képzés nappali tagozaton 3, a levelező tagozaton 4 éves volt, és az 1962-ben bevezetett tanterv minden egyes iparágra külön szaktechnikusképzést írt elő. Az akkori élelmiszeripari ágazat 2 felsőfokú technikumot működtetett Budapesten és Szegeden.

A létrehozott intézmények között az egyes iparágak képzését az akkori igények szerint osztotta meg, de a műszer- és folyamatirányítási szaktechnikusképzés csak Budapesten folyt.

1967/68-as tanév a felsőfokú technikumok első tantervi reformjának éve volt. Ekkor került előtérbe a „konvertálható szakemberképzés” gondolata, amely az eddigi egy iparágra való képzés helyett három iparág technológiáját elsajátító, a népgazdaságban több területen alkalmazható szakemberképzést írta elő. A sütőipar ekkor a „D” ágazathoz kapcsolódott a malom és keveréktakarmány-gyártás mellett. Ugyanekkor az élelmiszergépezés üzemmérnökképzés is megindult.

Jelentős volt az 1970-es év az oktatási struktúra megváltoztatásában: ekkor a felsőfokú technikumok hálózatát országosan felülvizsgálták és új intézmények jöttek létre, illetve egyesek megszűntek. A MÉM Szakoktatási és Kutatási Főosztálya, illetve javaslatára az illetékes szervek a két felsőfokú technikum közül a Budapesten működőből létrehozták a Kertészeti Egyetem Tartósítói Szakát, illetve Karát, míg Szegeden működőből az Élelmiszeripari Főiskolát, amelynek feladata lett a gépészeti, illetve automatizálási szakemberképzés is, az akkor kialakított technológus üzemmérnökképzés mellett.

Az üzemmérnökképzés terve (1972) 2 iparágra szakosodott technológusképzést írt elő: ekkortól történik Szegeden a sütő—édes, illetve a sütő—malom szakpárosítású technológus üzemmérnökképzés.

A Kertészeti Egyetem Tartósítói Karán nemsokára kétféle képzés indult tartósító—hűtő, dohányipari, illetve borászati szakon.

Az Élelmiszeripari Főiskolán a sütőipari ágazat megindítása nem kevés feladatot

* Élelmiszeripari Főiskola, Szaktechnológiai Osztály

adott, ugyanis csatlakozott az előző években végzett szaktechnikusok levelező formájú kiegészítő képzése is, általában 2 féléves tanulmányi idővel.

Az Élelmiszeripari Főiskolán tanulmányokat folytató kb. 400 főből a sütőiparban dolgozó ilyen irányú főiskolai oklevelet megszerzők létszáma mintegy 135 fő volt.

Ez a képzési forma 1976-ban fejeződött be.

A nappali, illetve levelező képzésben 1975-ben a komplex államvizsga bevezetése, illetve a Gyakorlati Oktatási Tanács megalakítása volt az új feladat. A már említett 1972-es főiskolai tanterv a két iparági technológia és szakgéptan elsajátítása mellett a biológiai alapozást, az ipargazdaságtani és vezetési ismeretek mélyebb megismerését is előírta.

A képzésben a félévenkénti 14—15 hetes szorgalmi időszak, a heti 35—36 óra kötelező elfoglaltság és a gyakorlati oktatás kb. 60%-os aránya már ekkor kialakult. Az 1978-ban felülvizsgált és módosított tanterv új, főbb elemei:

- a számítástechnika kötelezővé válása (addig fakultatív tárgy volt),
- az idegen nyelvi órák számának növelése,
- a magyar munkásmozgalom történet c. új tantárgy bevezetése.

Az 1970-ben alapított főiskola 1972-ben két karúvá vált, majd 1979. ismét újabb szervezeti formát hozott.

A főiskolai tanterv 1983-ban újból módosult. Az egyes tárgyaknak óraszámában beállott változások részletes elemzése helyett legyen szabad csak azt aláhúzni, hogy ezek mindig a megújuló igényekhez kívánják az oktatást és a hallgatót közelebb hozni, és ilyen értelemben tehát korszerűsödik az oktatási rendszer.

A szakmai oktatási feladatokról elegendőnek tartom azt elmondani, hogy a technológiai képzés 2 féléven át folyik, az első félévben heti 5 óra elmélet és 4 óra gyakorlat, a második félévben heti 1 óra elmélet, 1 óra gyakorlat van tantervileg előírva.

A gyakorlatok tanműhelyi, üzemi és laboratóriumi minősítő gyakorlatok között forgószínpadi rendszerben folynak. Az elméleti előadások az alapozó képzésben elsajátított kémiai-, fizikai-, mikrobiológiai ismeretekre támaszkodva világítják meg a sütőipari technológia alapjait részleteiben az első félév során. A második félév a már megismert összefüggések alapján a fejlesztési lehetőségekre, a legújabb irányzatok bevezetésének lehetőségére utal. Ekkor — valamint a „választható speciális kollégium” tárgy keretében további sütőipari ismereteket szerezhetnek a sütőipari szakos hallgatók, amelyet az MSKI és az egyes sütőipari vállalatok szakembereinek bevonása biztosít.

Állandóan visszatérnek sütőipari témákban előadás tartására Gajdán István, Polgárdi József, dr. Szalai Lajos, dr. Szili Márta.

Főiskolánkon címzetes főiskolai tanár, dr. Szalai Lajos, tudományos igazgatóhelyettes (MSKI), címzetes főiskolai docensek, dr. Felföldi Károlyné főmérnök és Berend Richárd kereskedelmi igazgatóhelyettes (ÉLGÉP).

A technológus hallgatók szakdolgozati témájuk kidolgozása során is sok hasznos gyakorlati, elméleti és üzemszervezési tapasztalatot szerezhetnek, amelyekhez a külső konzulenseink tanácsai alapján jutnak hozzá.

Az élelmiszeripari gépész, illetve műszerezés és automatizálási ágazatos hallgatók képzése nem egy-egy iparágra, hanem az összes élelmiszeripari ágazatra nézve történik, azonban akik a sütőipar felé orientálódnak, a nyári termelési gyakorlatokon, illetve célszerűen a választott szakdolgozati tevékenységük alapján megfelelő tájékozottsággal léphetnek be az üzem területére.

A teljes képzést nagymértékben elősegítette az az anyagi támogatás, amelyet a Főiskola kapott, hogy mind a Marx tér 7., mind a Marx tér 20. alatti épületét oktatási-kutatási célokra átalakítsa, illetve kb. 250 fő elhelyezésére alkalmas diákothont alakítson ki, amelyben 3 fős szobákban, kulturált körülmények között élhetnek igazi közösségi életet a hallgatók.

A már említett Gyakorlati Oktatási Tanács igen fontos terület minden iparágra nézve. A Sütőipari Gyakorlati Oktatási Tanács az I. és II. év végén kötelező 1 hónapos nyári termelési gyakorlat tematikáját, a gyakorlatok helyét, az egyes üzemi instruktorok személyét és feladatát tárgyalja meg. Az első év után a gyakorlat alapvető célja a sütőipari alapanyagok, technológiai folyamatok megismerése, illetve a gépészeti alapozásban megtanult elméleti ismeretek gyakorlati megvalósításának tanulmányozása.

A II. év utáni gyakorlat célja az előzőkön túl a technológiák speciális elemeit megismertetni a hallgatókkal, továbbá az üzemi elszámolás, a munkahelyi vezetés (művezetés) alapelveinek elsajátítása.

Az I. éves gyakorlatokon főleg tanműhelyi rendszert alkalmaznak, a II. év utáni gyakorlatnál már az ösztöndíjat adó vállalatnál töltheti gyakorlatát a hallgató. E téren a Főiskolánk felé kifejtett munkásságáért ezúton is köszönetet mondok Polgárdi József elvtársnak és dr. Felföldi Károlyné elvtársnőnek.

A bázisüzemben folyó évközi gyakorlatok hangsúlyos és aktuális részleteire nézve ad tanácsot és a szakdolgozati témák aktualitását is észrevételezi a Gyakorlati Oktatási Tanács. A nyári termelési gyakorlatokhoz a szállás, étkezés vonatkozásában is rendkívül sok segítséget nyújt a Főiskolának. A Főiskolának évek óta nyújtott szakmai segítséget ismerte el a MÉM 1983-ban azzal, hogy „Nagyváthy János emléklakett”-et adományozott a Szegedi Sütőipari Vállalat kollektívájának. A vállalatok további segítségnyújtási lehetősége a sütőipari gyakorlati képzéshez a fél-üzemi méretű berendezések, illetve laboratóriumi eszközök térítés, vagy könyvjóváírás mellett rendelkezésre bocsátása.

Reméljük, a közeljövőben megépülő sütőipari műhelycsarnok részére minél több vállalat él ezen lehetőséggel.

A nyári termelési gyakorlatok üzemi instruktorainak díjazását hosszú időn át egy 1951-es PM rendelet szabályozta, amelynek kifizetési előírásai rendkívül túlhaladottak lettek. Főiskolánk több éven át tett javaslatait a MÉM elfogadta és két éve már az üzemi szakvezetők megfelelő összegű díjazásban részesülnek, amelyért a hallgatókkal való lelkiismeretes foglalkozást a Főiskola el is várja. Főiskolánk a végzett üzemtechnikusok továbbképzését is szívügyének és kötelességének tekint.

1978 óta folynak szaküzemtechnikus továbbképzések, amelyek 1983 óta három félév időtartamúak, államvizsgálóval fejeződnek be és újabb oklevél megszerzését jelentik az üzemtechnikusok számára.

Főiskolánkon eddig több, mint 10 postgradualis továbbképzés fejeződött be, és ez évben még kettő kerül beindításra. A kiemelkedő képességű és szorgalmú hallgatók számára az önképzés rendkívül jó formája a Tudományos Diákkörökben folytatott munka,

A hallgató érdeklődési körének, előző tanulmányainak megfelelően orientálódik a Főiskolán folyó kutató munka valamelyik teamjához és bekapcsolódik az ott végzendő feladatokba. Ennek során sokkal jobban elmélyed az adott téma irodalom-elméleti ismereteiben a vizsgálati mérések, azok kiértékelési technikájában, és ha sikeresen halad munkájában, erről beszámolót tart a Főiskola kollektívája előtt.

Az évenként megrendezésre kerülő Országos Tudományos Diákköri Konferen-

ciákon szerepelnek a legjobb eredményt elérő hallgatók, ahol a BME és a Kertészeti Egyetem V. éves hallgatóival mérhetik össze tudományos eredményeiket.

Örömmel számolhatok be az elmúlt évek legsikeresebb sütőipari szakos hallgatóinknak OTDK-n elért eredményeiről. Nagy elismerést hozott kiemelkedő tudományos diákköri tevékenységével főiskolánk részére: Tózsér Zsuzsa, Rodek Mária, témavezetőjük Markovics Erzsébet adjunktus, Szőnyi András, témavezetője dr. Török Attiláné docens, Jakab Katalin, témavezetője dr. Pallagi Attiláné adjunktus, Oláh Éva, témavezetője dr. Kovács Erzsébet adjunktus.

A Főiskola beiskolázási kerete évek óta 115 fő, amelyből 80 fő technológus, 35 fő gépész-automatika szakos.

A felvételi tárgyak a technológus szakon biológia—kémia, illetve a gépész ágazaton matematika—fizika, a gimnáziumból jövő jelöltek részére, illetve a megfelelő helyettesítő tárgy a szakirányú középiskolából jelentkezőknek.

Főleg a sütőiparban érdekelt szakközépiszakkoláktól várjunk minél több jól felkészült hallgatót. Ehhez a felkészüléshez kérjük az ott tanító kollegák fokozott figyelmét: minden jó képességű hallgató számára — a kötelezőn túl — tegyenek meg mindent, hogy az elméleti ismeretekből minél magasabb színvonalon feleljenek meg a szakmai elhivatottságot és gyakorlatot szerzett hallgatójelöltek.

Végül a jövő lehetőségeiről szólok.

Az MSZMP KB 1983. II. hónapban kiadott határozata szól a felsőoktatás korszerűsítésének feladatairól.

Több éves javaslatunk volt az, hogy legyen élelmiszeripari technológus mérnök-képzés olyan iparágak részére is, amelyekre nézve ma még nincs képzés hazánkban.

A MÉM oktatási rendszerének fejlesztésében a technológus üzemmérnök-képzés terve elismerést nyert, a képzési intézmény valószínűleg a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem lesz, amelynek 2 Élelmiszeripari Kara közül az egyik Budapesten, a másik Szegeden fog működni.

Az oktatási feladatok részletes kimunkálása még nem történt meg, ez a terv 1990-től fog teljes mértékben életbe lépni. Arra nézve viszont tehetünk ígéretet — az elmúlt 23 év képzésének aranyfedezetéül szolgáló, az iparban már elismert szakemberek sokaságával együtt — hogy sütőipari képzésben a jövőben reánk háruló feladatokat is a legmagasabb szinten oldjuk meg.